

שׁוֹת בַּהֲלָכָה לַשּׁוֹלְחַן שֶׁבֶת

מאת הרב משה חיים חנונו שליט"א

גיליון מס' 131

הלכות ומנהגי חג השבועות ודינים לנעורים בלילה

דיני עירוב תבשילין

בשנה זו (התשפ"ו) יחול חג השבועות ביום שישי הקרוב. יש לזכור להניח עירוב תבשילין, שכן אסרו חכמים לבשל ביום טוב לצורך השבת אלא אם כן הניחו "עירוב תבשילין" מערב החג. בדרך זו ניכר שאין האדם מתחיל את הבישול והאפייה ביום טוב עצמו לצורך השבת, אלא רק מסיים את המלאכות שהחלו כבר מערב יום טוב.

לסמוך על עירובו של הרב, ומותר לבשל ביום טוב לצורך השבת, ומכל מקום לכתחילה חייב כל אדם לעשות עירוב תבשילין בביתו.

האם רשאי לבשל ביום טוב לכבוד שבת במשך כל שעות היום?

אף על פי שעשה עירוב תבשילין, לכתחילה יש לסיים את כל המלאכות שעושים ביום טוב לצורך השבת, בעוד היום גדול, כלומר בשעה מוקדמת, ולא להמשיך במלאכות עד סמוך לכניסת השבת. ומכל מקום אם נתעכב מחמת איזו סיבה, רשאי להמשיך לבשל ביום טוב גם עד סמוך לשקיעת החמה.³

ולבישולי ולאדולקי שראג ולמעבד כל צרכא מיום טוב לשבת. (פירוש הדברים: בעירוב זה, יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהדליק הנר ולעשות כל צרכינו מיום טוב לשבת). ואחר כך שומר את הפת וההבשיל, ואוכלם (לכתחילה) בליל שבת.²

אם שכח לעשות עירוב האם יכול לסמוך על העירוב של רב העיר?

ברוב המקומות נוהגים רבני העיר לעשות עירוב תבשילין, באופן מיוחד שמועיל לאותם ששכחו לעשות עירוב תבשילין, ולכן אם שכח לעשות עירוב תבשילין והרב הנמצא במקומו עשה עירוב באופן כזה, יכול

כיצד עושים עירוב תבשילין?

יש להניח "פת ותבשיל" מערב יום טוב, (כלומר, מיום חמישי), לצורך אכילתו בשבת, כדי שיהיה ניכר, שאינו מתחיל בבישול ובאפייה ביום טוב לצורך השבת, אלא רק מסיים מלאכתו. הפת והתבשיל שצריך להשאיר, יש בהם כמה פרטי דינים: המנהג להניח פת, דהיינו לחם, וביצה קשה (שיעור הלחם - לדעת השו"ע במשקל של כ-30 גרם, ולרמ"א בשיעור של כ-54 גרם. ונהגו להחמיר בזה כהרמ"א).¹ וכשלוקח את הפת והתבשיל בערב יום טוב (לפני כניסת החג) מברך: ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב.² ואחר כך יאמר: בדין עירובא, יהא שרי לנא לאפווי

מנהגי החג

בספרי חז"ל יום החמישיים לספירת העומר נקרא 'חג שבועות', הטעם לכך הוא על שם שבע שבועות של ספירת העומר, שאנו סופרים מחג הפסח ועד חג השבועות.⁵ 'חג השבועות' נקרא במשנה חג 'עצרת', משום שהחל מפסח ועד שבועות ימים אלו הם ימי חג, ימי חג הפסח - הם הימים הראשונים של החג, וחג השבועות - הוא יומו האחרון של החג, מכאן שמו "עצרת" - מילת כינוי ליום האחרון של החג, לסמל שעדיין לא הושלמה חירותם עד שקיבלו תורה ונעשו לעם מיוחד כאומרים: "אין אומנות אומה זו אלא בתורתה". יש הגורסים 'חג השבועות' על שם שתי שבועות הקשורות בתאריך זה: א. השבועה שנשבע עם ישראל בעת קבלת התורה למרגלות הר סיני, כשהכריזו "נעשה ונשמע". ב. השבועה שנשבע הקב"ה במעמד זה, שלא יחליף את עמ סגולתו, שבו בחר, ולא ימירנו בעם אחר.⁶ שמות נוספים לחג: 'חג הקציר', שנאמר (שמות כג, טז): "וְחַג הַקְצִיר בַּכֹּרֵי מְעֻשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶךָ". יום הביכורים, שנאמר (במדבר כח, כו): "וְיָבִיִּים הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה' בְּשַׁבְעֵתֵיכֶם".

וכיצד ינהגו בקהילות בחוץ לארץ שבהן השקיעה מאוחרת מאוד וההמתנה קשה על הציבור ועל הילדים?

בתורה נאמר על ספירת העומר: "שבע שבתות תמימות תהינה". מכיוון שחג השבועות חל מיד עם סיום הספירה, אם נקדש ונקבל את החג לפני צאת הכוכבים, נמצא שקצרו מעט את היום - 49 של הספירה והפכנו אותו ליום טוב, ובכך הספירה אינה "תמימה" (שלמה) לגמרי. לכן לכתחילה יש להמתין עד צאת הכוכבים לפני הקידוש.

אולם במדינות שבהן השקיעה חלה בשעה מאוחרת מאוד (כגון בצרפת או באנגליה בימי הקיץ), אם ההמתנה תגרום לביטול שמחת החג או לקושי גדול עבור בני המשפחה והילדים, יש המקלים להתפלל ערבית ולקדש כבר מ"פלג המנחה" (כשעה ורבע לפני השקיעה בשעות זמניות), וסומכים על הדעות ש"התמימות" אינה מעכבת במקום הצורך. בחוץ לארץ, בליל יום טוב שני של גלויות, אפשר לכתחילה להתפלל ערבית ולעשות קידוש מוקדם ואין צורך להמתין עד צאת הכוכבים, כיון שלא סופרים את העומר ביום טוב.

לתרום דם בערב יום טוב? האם נכון שישנו איסור מיוחד להקזיז דם דווקא בערב חג השבועות, וכיצד עלינו לנהוג כאשר מדובר בטיפול רפואי נחוץ?

אסרו חכמים להקזיז דם בערב יום טוב של חג השבועות, מפני שבערב 'מתן תורה' יצא שד ושמו 'טבוח', ואילו לא היו מקבלים ישראל את התורה חלילה הוי (היה) טבח לבשריהו ולדמיהו (לבשרם ולדםם) ב"מ, וגזרו חכמים שלא להקזיז דם כל ערב יו"ט משום ערב שבועות. מסיבה זו, יש להימנע מביצוע פעולות רפואיות יזומות שמעורבת בהן הוצאת דם בערב החג. בכלל זה: תרומת דם, עקירת שן, או ניתוחים שניתן לדחותם, אלא אם כן מדובר בצורך דחוף. אמנם אם יש חוות דעת רפואית שעיכוב הטיפול כרוך בסכנה, מותר אפילו בערב שבועות ו"שומר פתאים ה'".

בדיקת דם שגרתית, שבה מוציאים כמות קטנה מאוד של דם לצורך אבחנה, מותר לבצע ואין בה חשש.

בניגוד לשאר החגים שבהם ניתן להוסיף מהחול על הקודש ולקדש מפלג המנחה, בליל שבועות נהוג להמתין עד צאת הכוכבים. מהו הטעם להמתנה זו?

כאשר אישה מדליקה נרות בערב יום טוב, האם עליה לברך 'שהחיינו' כבר בשעת ההדלקה, או שמא עדיף שתמתין ותצא ידי חובה בשמיעת הקידוש מבעלה? ומהו המנהג הרווח בקרב העדות השונות?

לכתחילה, רבים נוהגים שלא לברך 'שהחיינו' בשעת ההדלקה, אלא לשמוע אותה מפי הבעל בקידוש ובכך לצאת ידי חובה. הסיבה היא חשש שברכה בשעת ההדלקה (לפני הלילה) עלולה להיחשב כהפסקה, ובפרט עם מדליקה נרות לפני השקיעה הרי הברכה אינה חלה על מצוות היום. עם זאת, אם אישה נוהגת בכל זאת לברך בשעת ההדלקה, אין למחות בידה. מכל מקום, המנהג הרווח בקרב בני אשכנז שהאישה מברכת "שהחיינו" בזמן הדלקת הנרות.⁸

מי ששכח לברך 'שהחיינו' בקידוש האם יכול לברך כשנוכח בסעודה?

מי ששכח לברך ברכת "שהחיינו" בקידוש, יכול לברך מיד כשנוכח במשך כל החג, ולכתחילה כשיברך שהחיינו בתוך הסעודה טוב שיברך אותה על כוס יין.⁹

האם מותר לבצע בדיקות דם, עקירות שיניים או

תיקון ליל שבועות

מנהג ישראל קדושים לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות, מנהג שיסודו בהררי קודש כמובא בזוהר הקדוש "חסידים הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה". מנהג זה הלך והתרחב במשך הדורות.

טעמים רבים נכתבו על מנהג קדום זה, יש שכתבו שמפני שבלייל מתן תורה היו בני ישראל ישינים, והקב"ה העיר אותם ב"קולות וברקים וענן כבד וקול שופר חזק מאד"¹⁰ כדי שיקבלו את התורה, וכדי לתקן פגם זה נהגו להיות ערים כל הלילה.¹¹ טעם נוסף, מובא בזוהר שיש ללמוד בלילה הזה בתורה נביאים וכתובים, כיון שהם התכשיטים של התורה, ולמחרת בבוקר בשעת קריאת התורה שהוא זמן החופה, התורה מגיעה ככלה מקושטת עם אותם תכשיטים שקישטו אותה במהלך הלילה.¹² עוד מובא בספרים הקדושים, שמי שלא ישן בלילה הזה כלל ועוסק בתורה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק.¹³

מהו סדר הלימוד בליל חג השבועות? האם אפשר ללמוד גמרא ומשנה במקום לימוד התיקון?

סדרו ותיקנו המקובלים את סדר לימוד הלילה בתורה נביאים וכתובים, מדרשים, זוהר ותר"ג מצוות¹⁵. יש שנהגו לעסוק בליל שבועות בעיקר בלימוד תורה שבעל

האם הנשים שייכות בתיקון ליל שבועות?

האם נשים שייכות בתיקון זה תלוי בטעמי אמירת התיקון, לטעם שישאל היו ישינים בהגיע זמן קבלת התורה - גם הנשים שייכות בתיקון, כיון שגם הם היו בקבלת התורה שנאמר "כה תאמר לבי יעקב" וגו'. אולם, לטעם המובא

1 רמ"א סימן תכ"ב סעיף ג. חו"ע עמוד רעו כתב וטוב להמירין כן כדי לצאת ידי חובה כל השנים המעט השו"ע ע"פ ס' ב"ר. חו"ע ע"פ שו"ת אור"ח ח"ג פ"ה ה"ב, הגר"ח מברסלב עמודים תנ"כ ח"א סימן ק"ח, ובפ"ח א"ם מדליק נרות מבניו יום טוב, כיון שברכה זו לא תפטר את מצוות היום שהיא אף לקיימן בזמן תוספת יום טוב, אלא ביום טוב עצמו.
2 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
3 מ"ט ב"ר סי' א.
4 שמת י"ט, ט"ז.
5 וכן ב"ר סימן ק"ח סעיף א, אף תשלומין אחר חג לברכת "שחיינו", בשנה מתחילת חג המצות שאפשר לברך כל שבעת ימי החג. שיעור סימן תע"ג ס"ק א, ח"ד סי' א.
6 מ"ט ב"ר סי' א.
7 מ"ט ב"ר סימן ק"ח סעיף א, אף תשלומין אחר חג לברכת "שחיינו", בשנה מתחילת חג המצות שאפשר לברך כל שבעת ימי החג. שיעור סימן תע"ג ס"ק א, ח"ד סי' א.
8 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
9 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
10 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
11 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
12 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
13 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
14 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן
15 ערוך השולחן סימן רכ"ט סעיף א, אריות משה אר"ח ח"ד סימן ק"א את א', וכן

פדה¹⁶, על פי המקובלים יש להשתדל לגמור לפחות את סדר הלימוד בתנ"ך, ואחר כך ילמד מה שליבו הפנ"ך¹⁷. בעניין לימוד המשניות כלילה זה נחלקו הדעות בין המקובלים, וכל לבבות דורש ה'¹⁸.

ההושע שירדם בתפילת שחרית או בקריאת התורה, האם ימשיך בלימודו בלילה?

מי שאינו בטוח בעצמו שלא יטרד בתפילתו למחר במידה ולא ישן כל הלילה, מוטב שישן קצת כדי שלא יצא שכרו בהפסדו¹⁹.

העוסקים בתורה בליל שבועות במשך שעות רבות, ומגייסים לפני הלומדים כיבוד ושתייה מעת לעת. מה הדין כאשר חולף זמן רב בין אכילה לאכילה - האם יש צורך לברך ברכה ראשונה בכל פעם מחדש, או שמא הברכה הראשונה שבירכו בתחילת הלילה עדיין בתוקפה?

לדעת רוב הפוסקים, ברכה ראשונה אינה תלויה ב"שיעור עיכול". אלא כל עוד האדם נמצא באותו מקום, ולא שינה את דעתו מלהמשיך באכילה או בשתייה - אינו צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה, גם אם עבר זמן רב בין אכילה לאכילה²⁰. אולם, אם גמר בליבו שלא לאכול או לשנות עוד, ולאחר מכן שינה את דעתו ("נמלך") והחליט לאכול שוב - עליו לחזור ולברך ברכה ראשונה, כיוון שהפסיק את רצף הכוונה שלו. מכל מקום, ישנם פוסקים (ובניהם שו"ע אדמו"ר) הסוברים שכל שעבר זמן של "שיעור עיכול" (כ-72 דקות), עליו לחזור ולברך ברכה ראשונה על כל אכילה חדשה, גם אם לא גמר בדעתו להפסיק²¹.

הנשאר ער כל הלילה, האם יכול לברך ברכת 'על נטילת ידיים' בבוקר? ומתי מתחייב בנטילת ידיים?

הנעור כל הלילה, הסתפקו הפוסקים אם צריך ליטול ידיו בבוקר עם ברכה, למנהג בני ספרד - נוטלים ידיים בלי ברכה²². מנהג בני אשכנז - אם עשה צרכיו קודם התפלה, נוטל ידיו בברכה²³. ברם, למנהג בני ספרד אין לברך על הנטילה בכל אופן²⁴. לכל השיטות: מיד כשעלה עמוד השחר לא ימשיך בלימודו עד שייטול ידיו ג' פעמים לסרוגין²⁵, אך אם הוא באמצע הלכה או סוגיא מסוימת, רשאי לגמור את העניין ואחר כך יטול ידיו²⁶.

מי שנשאר ער כל הלילה, האם מברך בבוקר ב'ברכות השחר'?

גם מי שלא ישן בלילה צריך לברך ברכות השחר, מפני שברכות השחר נתקנו כהודאה על ההנאה הכללית שמתחדשת לבני האדם כמדי יום, ולכן גם מי שלא נהנה באופן אישי מדבר מסוים (כגון שלא שמע תרגול וכדו') - מברך עליה²⁷. אמנם לגבי מספר ברכות ישנם חילוקי מנהגים, כמו שיבאר לקמן: ברכות 'אלוקי נשמה' ו'המעביר שינה': יש לברך את כל שאר ברכות 'ברכות השחר' אף שהיה נעור כל הלילה, חוץ מברכת 'אשר יצר' (אלא אם כן התפנה), ומנהג בני ספרד ומקצת מבני אשכנז שאף את ברכות 'אלוקי נשמה' ו'המעביר שינה' מברכים כרגיל²⁸. אולם יש חולקים וכתבו שעדיף שישמע ברכות אלו ממי שישן, ויכוון לצאת ידי חובה²⁹. ברכות התורה:

סעודת היום - שמחת החג

נהגו להרבות בסעודה בחג השבועות לפי שהוא יום מתן תורה, ובשמחה זו אנו מראים שאנחנו שמחים שקיבלנו את התורה³⁰. בגמרא מסופר על רב יוסף שהיה אומר לבני ביתו להכין לכבוד חג השבועות עגל משולש (מזבח), והסכיר, שרק בזכות התורה זכה למעלתו המיוחדת, ועל כן שמח במיוחד בחג השבועות³¹. שמחה יתירה יש ביום זה שהוא אינו שבו מוחל הקב"ה עונותיהם כמבואר בחז"ל: אמור ר' מרשיא בשם ר' אידי ככל הקרבנות כתיב "והטאת", ועבצרת לא כתיב "חטאת", אמר להם הקב"ה לישראל, כיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיהם³². מנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבועות: נוהגים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות מפני שעד קבלת התורה לא נמסרו לעם ישראל דיני שררות, כגון בשר בחלב, נבלה, טרפה, חזלב, דם ועוד, ובמתן תורה ניתנו לישראל כל הלכות כשרות הנ"ל, ונמצא שכל כליהם היו אסורים בשימוש משום שהיו בלועים באיסורים הנ"ל, ולא נותרה בידם הברירה אלא להסתפק במאכלי חלב, עד שיכשירו את הכלים³³.

טעם נוסף, נתבאר בספרים זכר לשתי הלחם שהיו מקריבים בחג זה בדומה לשיבת בני ישראל: זרוע וביצה, שבקצרת ליל הסדר, שהם זכר לקרבן פסח וקרבן חגיגה. הצורך בשתי הלחם נובע מכך שבחג השבועות אוכלים שני מאכלים: בשר וחלב, והיות ואסור לאכול חלב ובשרו יחד, ממילא יש חובה להביא שני לחמים, הראשון לסעודה החלבית והשני לסעודה הבשרית שלאחר מכן³⁴.

הראוי לקבוע סעודה חלבית בסעודת היום או דווקא בסעודת הלילה?

מכיוון שביום טוב אין חיוב לאכול בשר, אפשר לסעוד במאכלי חלב או בסעודת היום או בסעודת הלילה. ומכל מקום טוב שאת הסעודה הבשרית יעשו ביום ואת הסעודה החלבית יעשו בלילה, שעיקר המצווה של "ושמחת בחגך" בבשר ויין נאמרה דווקא ביום ולא בלילה³⁵. יש חולקים וסוברים שחיוב השמחה בבשר ויין הוא גם בליל שבועות³⁶.

הפתרון לכל השיטות: יאכלו בבוקר אחר הקידוש מעט מאכלי חלב לקיים את המנהג, ואחר כך יסעודו סעודה בשרית כמצוות היום.

האם מותר להניח סירים או תבניות המכילים מאכלי חלב על גבי פלטה שבת המשמשת בדרך כלל לחימום סירים בשרי?

פלטה שבת נחשבת כחשבת ברוב הבתים ככלי בשרי, כיוון שפעמים רבות נשפכים עליה נוזלים או שאריות מאכלים בשריים בעת הבישול. משום כך, יש להנהוג בה זהירות בעת חימום מאכלי חלב. לכתחילה אין להניח סירים או תבניות של מאכלי חלב ישירות על גבי הפלטה. לכן ראוי להניח הפסק בין הפלטה לבין הסיר החלבי באמצעות הנתת נייר כסף עבה על גבי הפלטה, או שימוש במגש מתכת המפריד בין הפלטה לתבנית³⁷.

האם מותר לאכול חלבי ואחר כך בשרי באותה סעודה, או שצריך לעשות הפסק בין הסעודות?

מעיקר הדין מותר לאכול בשר אחר אכילת מאכלי חלב

רבה עם סיום תפילת שחרית. האם מותר ללכת לישון מיד לאחר התפילה ולערך את סעודת החג רק לאחר הקימה מהשינה, גם אם השעה כבר תהיה לאחר הצות היום?

לגבי אכילת הסעודה אחר הצות היום, יש ליתן את הדעת באיסור שלא להתענות ביום טוב ובזמן הראוי לקיים סעודת היום, איסור תענית ביום טוב: אסור לאדם להתענות בשבת ויום טוב, ומי שאינו אוכל דבר מהבוקר ועד לאחר הצות היום (חצי היום), נחשב כמי ששרוי בתענית, ודבר האסור בשבתות ובחגים³⁸. ורבים נכשלים בזה בחג השבועות לפי שנשארו ערים כל הלילה ואחר שחוזרים מבית הכנסת הולכים מיד לישון, ופעמים שהזמן נמשך עד אחר הצות ונמצא שהיה שרוי בתענית עד אחר הצות.

הפתרון ההלכתי: כדי להימנע מחשש תענית, ראוי לקדש ולטעום כשיעור "כביצה" ממיני מזונות בטרם השינה. טעימה זו נחשבת כסעודה המפסיקה את היום, ומאפשרת לישון ולקיים את הסעודה העיקרית עם הפת לאחר היעיצה³⁹. למרות זאת, יש החולקים וסוברים שלא ניתן לקיים את סעודת החג אחר הצות שסעודה שניה בפת צריכה להיות קודם הצות, ואם איחר לא יצא ידי חובתו. ויש המציינים שפלי על הקבלה יש עניין מיוחד לאכול מיד לאחר התפילה דווקא⁴⁰.

המכילים סעודה חלבית לחג השבועות, מהו הזמן

מנהג בני אשכנז - אינו מברך ברכות התורה אלא ישמע ברכת התורה ממי שישן ויכוון לצאת ידי חובה³⁰. מנהג בני ספרד - גם מי שנשאר ער כל הלילה מברך ברכות התורה בבוקר עם עלות השחר³¹. ומכל מקום טוב לברך בברכות התורה של ערב החג שלא לפטור את עצמו בברכה זו אלא עד למחרת עם עלות השחר, ובכך יוכל לברך לכל הדעות³². כמו כן, מי שישן בערב החג שנת קבע כדי שיהיה לו כח להישאר ער בלילה, כפי שנוהגים כיום, יכול לברך גם למנהג בני אשכנז³³. למנהג הספרדים, מיד בעלות השחר יש לו להפסיק מלימודו ולברך ברכות התורה או לשמוע מאחר, כיון שאסור ללמוד קודם ברכת התורה³⁴.

מהו הזמן המוקדם ביותר שבו ניתן לברך על הטלית בבוקר? ומה הדין במקרה שאדם טעה והתעטף בטלית בברכה לפני שהגיע זמן 'משיכיר' - האם עליו לברך שוב כשיגיע הזמן הנכון?

זמן כרתי הטלית מתחיל מהרגע שבו מספיק אור יום כדי להבחיט ("להכיר") בין צבע הטלית לצבע הלבן שבציציתו. חז"ל נתנו לכך סימן מעשי: הזמן שבו ניתן לזהות חבר או מזכר ממרחק של ארבע אמות (כ-2 מטרים)³⁵, זמן זה הוא כשעה קודם הנץ בכל ימות השנה בין בקיץ ובין בחורף לפי שמצויין בלוחות השנה³⁶. אולם, מי שטעה ויברך על הטלית לפני זמן "משיכיר" (ואפילו אם בירך לפני עלות השחר), לא יחזור ויברך פעם נוספת כשיגיע הזמן. ש"ספס ברכות להקל", ומכיוון שכבר בירך פעם אחת, יצא ידי חובת הברכה בדיעבד³⁷.

נהגו להרבות בסעודה בחג השבועות לפי שהוא יום מתן תורה, ובשמחה זו אנו מראים שאנחנו שמחים שקיבלנו את התורה³⁰. בגמרא מסופר על רב יוסף שהיה אומר לבני ביתו להכין לכבוד חג השבועות עגל משולש (מזבח), והסכיר, שרק בזכות התורה זכה למעלתו המיוחדת, ועל כן שמח במיוחד בחג השבועות³¹. שמחה יתירה יש ביום זה שהוא אינו שבו מוחל הקב"ה עונותיהם כמבואר בחז"ל: אמור ר' מרשיא בשם ר' אידי ככל הקרבנות כתיב "והטאת", ועבצרת לא כתיב "חטאת", אמר להם הקב"ה לישראל, כיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיהם³². מנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבועות: נוהגים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות מפני שעד קבלת התורה לא נמסרו לעם ישראל דיני שררות, כגון בשר בחלב, נבלה, טרפה, חזלב, דם ועוד, ובמתן תורה ניתנו לישראל כל הלכות כשרות הנ"ל, ונמצא שכל כליהם היו אסורים בשימוש משום שהיו בלועים באיסורים הנ"ל, ולא נותרה בידם הברירה אלא להסתפק במאכלי חלב, עד שיכשירו את הכלים³³.

טעם נוסף, נתבאר בספרים זכר לשתי הלחם שהיו מקריבים בחג זה בדומה לשיבת בני ישראל: זרוע וביצה, שבקצרת ליל הסדר, שהם זכר לקרבן פסח וקרבן חגיגה. הצורך בשתי הלחם נובע מכך שבחג השבועות אוכלים שני מאכלים: בשר וחלב, והיות ואסור לאכול חלב ובשרו יחד, ממילא יש חובה להביא שני לחמים, הראשון לסעודה החלבית והשני לסעודה הבשרית שלאחר מכן³⁴.

הראוי לקבוע סעודה חלבית בסעודת היום או דווקא בסעודת הלילה?

מכיוון שביום טוב אין חיוב לאכול בשר, אפשר לסעוד במאכלי חלב או בסעודת היום או בסעודת הלילה. ומכל מקום טוב שאת הסעודה הבשרית יעשו ביום ואת הסעודה החלבית יעשו בלילה, שעיקר המצווה של "ושמחת בחגך" בבשר ויין נאמרה דווקא ביום ולא בלילה³⁵. יש חולקים וסוברים שחיוב השמחה בבשר ויין הוא גם בליל שבועות³⁶.

הפתרון לכל השיטות: יאכלו בבוקר אחר הקידוש מעט מאכלי חלב לקיים את המנהג, ואחר כך יסעודו סעודה בשרית כמצוות היום.

האם מותר להניח סירים או תבניות המכילים מאכלי חלב על גבי פלטה שבת המשמשת בדרך כלל לחימום סירים בשרי?

פלטה שבת נחשבת כחשבת ברוב הבתים ככלי בשרי, כיוון שפעמים רבות נשפכים עליה נוזלים או שאריות מאכלים בשריים בעת הבישול. משום כך, יש להנהוג בה זהירות בעת חימום מאכלי חלב. לכתחילה אין להניח סירים או תבניות של מאכלי חלב ישירות על גבי הפלטה. לכן ראוי להניח הפסק בין הפלטה לבין הסיר החלבי באמצעות הנתת נייר כסף עבה על גבי הפלטה, או שימוש במגש מתכת המפריד בין הפלטה לתבנית³⁷.

האם מותר לאכול חלבי ואחר כך בשרי באותה סעודה, או שצריך לעשות הפסק בין הסעודות?

מעיקר הדין מותר לאכול בשר אחר אכילת מאכלי חלב

16 ישועות יעקב סימן תצד, חוק יעקב שם ס"א, הגר"ח ס"ג, וכן המנהג בשיבות הקדושות, וכן הוא בחזקת הקדוש פרשת אבוח א"א דף צ"ב ע"ב שערך לעוסק בלילה הזה התורה בשלפ. 17 הר"ח סימן תצ"ד, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 18 ש"ת"ק סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 19 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 20 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 21 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 22 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 23 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 24 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 25 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 26 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 27 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 28 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 29 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 30 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 31 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 32 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 33 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 34 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 35 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 36 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 37 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 38 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 39 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 40 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'.

ספרד 72 דקות. 27 רמ"א סימן מז סוף ה', כ"ה סקמ"ט על פי ספרי המקובלים הגור שלום ומכבי ואר"י שער המנוחת דף א' ע"ב כפי שמונה עשר ברכות השחר עד סוף ברכות התורה חייב כל אדם לסדרן בכל יום ולברך אותם אף שלא נחתיב בהם, לפי שכולם מרמזים נפלאים לאורות עליונים, חוץ חצרות ונטילת ידיים וישר צדי. 28 רמ"א סימן מז סוף ה', הגר"ח ס"ז, כ"ה סק"ט טז, ומיד חצרות ונטילת אחר ברכות השחר, (חוץ מברכות התורה שאינן לאומרים עד שיעלה עמוד השחר), וכ"כ הלוקי"ר סימן מז ר"ל כ"ה ט"ו, ולכלי ברירה סימן מז עמוד שני. 29 א"י שער השבת, משנ"ב סימן מז סק"ט, וכמבאר בשערי תשובה סימן הקטנה, מניעת הנגה ונגה סוף קוד. 30 ש"ע י"ד סימן ב"ב ס"ב, משנ"ב סימן תשנ"ג אות א'. 31 הר"ח סימן מז סוף ה', אור"ח ד"ח פ"ח אות א'. 32 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 33 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 34 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 35 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 36 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 37 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 38 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 39 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 40 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'.

ממש, אלא יחייב הנהגת הפוסקים בין סעודת לסעודה, ועוד ישנן שבעה רוב שנת חשבון ששה, עין עוד פוסקים סימן תצ"ד וכלה טו. 53 רמ"א ב"ר שם, וכן הב"ח פרשת שלח סימן טו כתב להחמיר בה. 54 החו"א (הגה"ת קובינסקי בשמו במעשה א"ח סוף עמוד כ"ב, וי"פ בספר נור הדינים עמוד ר"ג) והגר"מ פניניו בשם מהנהגת הלכות חז"ל סימן ט', ש"ת באר שמש מאור השבת ד"ח עמוד תכ"ו, כתבו להקל בה"ח, אולם הגר"ח אשיכנזי הליכות שלחם שבועות פ"ב ס"ד ובמהותו, שטט הלוח"ה סימן לה, והגר"ח אשיכנזי באשר א"ח ד"ח עמוד תכ"ח, כתבו להחמיר במונח. 55 הגר"ח אשיכנזי ענין שבתות א"ח סימן ט', והם שני בתיים כי שעות כתבו להקל במגמתו. 56 הר"ח סימן תשנ"ג, אור לציון ד"ח פ"ח אות א'. 57 עין בהנהגת יביע אומר שם שהקל בה, שהרי המורה"ש ב"ס של שלמה פרוק כל הבשר סימן ו' פירש לרבי' החזון ודוקא בבניה אחר בשר, אבל בשר אחר בבניה מותר, וכ"כ בספר המדות סימן א' דפ"ה ע"ד, ובשולחן אבה סימן פ"ט ס"ב, ובשרות פני ארזות הדין סימן ו' כתב להוכיח מחזורי בפשיטת פנימה ד"ח רמ"ז ע"א ושמורת לאכול בשר אחר נביעה על ידי נדחת מים אמצעים, וצריך לומר שרבי' החזון פרשת מטפסים א"ח אלא בבניה אחר בשר, עין עוד להחמיר אשיכנזי, וכתב בסימן פ"ט סוף, ועוד מביאנו דין בחזון פ"ט פירוש שבת חז"ל הלכה ו', אין צורך לחשוב לכל המעשה בנינין עלות השחר אלא לדעת הרווחה, לנגה אשכנז 90 דקות קודם הנץ, ולמנהג בני